

GIYOHVANDLIK VOSITLARI VA PSIXOTROP MODDALAR SAVDOSIGA QARSHI KURASHISHNING MUHIM JIHLTLARI

Toshbekov Muhammad Ali Erkinjon o`g`li

O`zbekiston Respublikasi

Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 2-o`quv kursi 207-guruh kursanti

Email address: muhammadalitoshbekov013@gmail.com

Telefon raqam: +998900460307

Annotasiya: Bugungi kunda giyohvand moddalar savdosi butun dunyodagi e`tiborga molik muhim masalalardan biri hisoblanadi. Giyohvand moddalarni sotishda og`ufurushlar qanday usular va yo`llardan foydalanayotganligi hamda ularga qarshi kurashish uchun amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu maqolada yoritib o`tilgan.

Kalit so`zlar: giyohvandlik vositalar, psixotrop dorilar, perekursorlar va analoglari, noqonuniy savdo, xalqaro hamkorlik, Darknet, "Telegram".

Butun jahonda shuningdek mamlakatimizda ham giyohvand moddalar savdosi va iste`moliga qarshi keskin choralar ko`rilayotganiga qaramasdan bugungi kunda giyohvandlik vositalarining noqonuniy aylanishi eng dolzarb va e`tibor markazidagi muammolardan biri bo`lib qolmoqda. Giyohvand modalar savdosi bilan shug`ulanuvchi shaxslar yangi usul va nayranglarni qo`llab, zahri qotilni sotish harakatlarini davom ettirishmoqda. Ular o`zlarining chirkin maqsadlarini amalga oshirish yo`lida hali oq-qorani bilmydigan, o`zgalar ta`siriga tushib qolishga moyil yoshlar umriga zomin bo`lishmoqda. O`zbekistonda huquqni muhofaza qiluvchi idoralar tomonidan ham transmilliy narkoguruhlarining qonunga zid faoliyatini aniqlash va chek qo`yish, kontrabanda kanallarini yopish, giyohvand o`simliklar maydonlarini yo`q qilish va giyohvandlik illati yoyilishining oldini olish bo`yicha maxsus kompleks operatsiyalar

muntazam ravishda amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda Darknetda giyohvand moddalarni onlayn sotish tobora keng tarqalgan. Darknet bozorlarida kriptovalyuta va shifrlangan aloqa usullaridan foydalanish giyohvandlarga giyohvand moddalarni anonim ravishda sotib olish va sotishni osonlashtirdi. Bu usul sotuvchilarga huquq-tartibot idoralari tomonidan qo'lga tushish ehtimolini sezilarli darjada kamaytiradi hamda kattaroq mijozlar bazasiga kirish va operatsiyalarni amalga oshirish imkonini beradi. Bundan tashqari, COVID-19 pandemiyasi dori-darmonlarni onlayn sotishning ko'payishiga olib keldi, chunki ko'proq odamlar tovarlar va xizmatlarni sotib olish uchun onlayn platformalarga murojaat qilishdi. O'zbekiston va Markaziy Osiyoning boshqa davlatlarida mintaqaning Afg'oniston kabi yirik giyohvand moddalar ishlab chiqaruvchi davlatlarga yaqin joylashganligi sababli giyohvand moddalarning noqonuniy aylanishi asosiy muammo hisoblanadi. Giyohvand moddalarni sotishning an'anaviy usullari, masalan, ko'cha burchaklaridagi savdo, giyohvandlik partiyalari va vositachilar orqali sotish yo'llari Osiyo mamlakatlarida hali ham keng tarqalgan. Shu bilan birga, Markaziy Osiyoda onlayn-kanallar, jumladan, Darknet orqali giyohvand moddalar savdosining kuchayishi tendentsiyasi kuzatilmoqda. Internet va ijtimoiy media platformalari giyohvand moddalar savdogarlari tomonidan potentsial xaridorlar bilan bog'lanish va mintaqada giyohvand moddalarni tarqatish uchun foydalaniladi. O'zbekistonda huquq-tartibot idoralari nazoratni kuchaytirish, chegara nazoratini kuchaytirish va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish orqali giyohvand moddalar savdosi, jumladan, onlayn narkotik savdosiga qarshi kurash olib bormoqda. Ushbu sa'y-harakatlarga qaramay, giyohvand moddalarning noqonuniy savdosi mintaqada muhim muammo bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasida giyohvand moddalar savdosi aholi salomatligini saqlash, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, iqtisodiyot tizimlarining jadal rivojlanishiga to'siq bo'lmoqda.

Giyohvand moddalar sotish usullari turlarini quyidagicha gruruhlariga ajratish mumkin:

•Ko'cha savdosi: Bu giyohvand moddalarni ko'chada yoki jamoat joylarida to'g'ridan-to'g'ri xaridorlarga sotishni o'z ichiga oladi.

•Onlayn sotish: Ba'zi giyohvand moddalar sotuvchilari giyohvand moddalarni mijozlarga onlayn sotish uchun Darknet yoki shifrlangan xabar almashish ilovalaridan foydalanadilar.

•Old biznes orqali sotish: Ba'zi giyohvand moddalar sotuvchilari giyohvand moddalarni sotish uchun bar yoki tungi klub kabi joylardan foydalanadilar.

•Tanishlar yoki do'stlarga sotish: Ba'zi giyohvand moddalar sotuvchilari giyohvand moddalarni do'stlari yoki tanishlariga sotishadi, ular keyinchalik giyohvand moddalarni boshqalarga tarqatishda yordam berishadi.

•“Telegram” ijtimoiy tarmoq orqali sotish. Bu usul O'zbekistonda ommalashib borayotgan usulardan biri hisoblanadi. Bunda sotuvchi va xaridor “Telegram” ijtimoiy tarqmog'i orqali kelishuv amalga oshiriladi. Sotuvchi giyohvand modda yoki psixotrop dorilarni ko'chalarga, daraxtlarga, axlat qutilari yoni va boshqa shu kabi joylarga qo'yib qo'ygan joyini xaridorga ma'lum qiladi va suratga olib tashlaydi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda narkotik moddalarning noqonuniy aylanishiga qarshi kurashish borasida salmoqli ishlar amalga oshirildi. Biroq, giyohvand moddalar savdosiga qarshi kurash doimiy muammo bo'lib qolmoqda. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlari tomonidan giyohvand moddalarni sotish bo'yicha jinoyatlarni kamaytirish va giyohvand moddalarning noqonuniy aylanishiga qarshi samarali kurashish uchun bir qancha ishlar amalga oshirilmoqda:

1. Kuzatuv va razvedka ma'lumotlarini yig'ishni oshirish: Ichki ishlar organlari hamda Bojxona qo'mitasi tezkor xodimlari tomonidan giyohvand moddalar savdosi tarmoqlarini aniqlash, giyohvand moddalar harakatini kuzatish va giyohvand moddalar sotuvchilarini qo'lga olish uchun dalillar to'plash uchun kuzatuv usullari, ma'lumot beruvchilar va razvedka ma'lumotlarini yig'ish.

2. Chegara nazoratini kuchaytirish: Chegara xavfsizligini kuchaytirish va qat'iy bojxona tekshiruvlarini o'tkazish narkotik moddalarning mamlakatga kontrabanda qilinishining oldini olishga va olib o'tish yo'llarini buzishga yordam beradi.

3. Maqsadli operatsiyalarni o'tkazish: Huquqni muhofaza qiluvchi organlar giyohvand moddalar savdosi tarmoqlarini yo'q qilish, giyohvand moddalarni sotuvchilarni qo'lga olish va noqonuniy giyohvand moddalarni musodara qilish uchun maqsadli operatsiyalar, reydlar va tezkor operatsiyalarni o'tkazish.

4. Boshqa idoralar bilan hamkorlik qilish: Idoralararo hamkorlik va xalqaro tashkilotlar, qo'shni davlatlar va huquqni muhofaza qilish idoralari bilan hamkorlik axborot, resurslarni almashish va narkotik moddalarning noqonuniy aylanishiga qarshi samarali kurashish bo'yicha sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirishga yordam beradi.

5. Patrul-post xizmati faoliyatini kuchaytirish: jamoat birlashmalari va fuarolar bilan hamkorlik qilish, xabardorlik dasturlarini yaratish va mahalliy aholi bilan yaqindan hamkorlik qilish qimmatli ma'lumotlarni to'plash va ko'chalarda, bozor atroflari va aholi gavjum joylarda patrulik naryadlarini kuchaytirish ko'chalardagi giyohvand moddalar savdosini cheklashga yordam beradi.

Yoshlarga giyohvandlikning zarari haqida ma'lumot berish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish birinchi navbatda giyohvandlikning oldini olishga xizmat qiladi. Biz giyohvand moddalar va psixotrop dorilarning salbiy jihatlari haqida aholi orasida tushuntirish ishlarini amalga oshirishimiz zarur. Chunki ushbu moddalarning inson tanasiga va miya faoliyatiga salbiy ta'sirini ularga tushuntirib bera olsak, giyohvandlik savdosini sezilarli darajada kamayishiga erishishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Abdusamitov Azizbek Abduvosi o'g'li, & Asqarov Tohirbek Dilshodbek o'g'li. (2023). GIYOHVANDLIK VA PSIXOTROP MODDALARNING NOQONUNIY MUOMALASI BILAN BOG'LIQ JINOYATLARGA QARSHI KURASHNING DOLZARB MASALALARI . *Journal of New Century Innovations*, 30(4), 127–131. Retrieved from <https://newjournal.org/index.php/new/article/view/7516>
2. <https://uzreport.news/world/26-iyun-butunjahon-giyohvandlikka-qarshi-kurash-kuni>
3. Саидалиев, С. С., & Арипова, А. Х. (2021). БОРЬБА С НАРКОТОРГОВЛЕЙ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ. *Scientific progress*, 2(1), 900-906
4. https://uz.wikipedia.org/wiki/Giyohvand_moddalar_siyosati#cite_note-19
5. <https://islom.ziyouz.com/maqola/xorlikka-eltuvchi-qora-aial>